

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. VII. Nequit actus fidei supernaturalis esse falsus: sed neque est
causa falsi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

repræsentet. Quàmvis ergo, qui videret iudicium illud erroneum in intellectu, posset arguere colligere, Deum voluisse effectum formalem illius intellectui communicare; hanc tamen voluntatem Dei non repræsentat per se, & immediatè ipsum iudicium erroneum; sed aliunde per consequentias posset id colligi. Aliàs namque, quando Deus infunderet alicui habitum Metaphysicæ, ipsi loqueretur; quia Metaphysicæ affert notitiam infinitæ scientiæ Dei. Hic etiam non sufficit, quòd vox in communi significet illam ordinationem, seu voluntatem; sed debet illam in particulari repræsentare: ac per hoc, tametsi Deus infunderet alicui notitiam, quâ cognosceret Deum habere infinitam scientiam omnium rerum, & simul fieri ex Dei voluntate, quæcumque sunt, adhuc non diceretur Deus loqui, quia, licet in illa notitia communi voluntatis Dei circa omnia, quæ sunt, includeretur etiam voluntas, quâ Deus vult dare hanc eandem notitiam; illa tamen universalitas confusa non videtur sufficere ad locutionem; quia tunc etiam non immediatè repræsentaret illa notitia ordinationem mentis divinæ ad hominem, sed mediatè, quatenus ex illa universali posset inferri, quòd hæc etiam notitia mentis Dei data sit ex Dei voluntate: locutio autem debet, ut dictum est, vel ex sua natura, vel ex institutione repræsentare immediatè, & per se mentem loquentis, & ordinationem talis mentis ad audientem.

Igitur non posset Deus per se, vel per nuntium, à se deputatum voces formare, sicut formari solent ab hominibus, & in iis circumstantiis, in quibus determinatè ex sua institutione significant ordinationem mentis ad audientem, quæ significant falsum (& idem est de aliis signis) quia sic reverà mentiretur. Secus dicendum, quando dæmon, vel homo loquitur de suo mendacium; nam ad illas voces potest Deus concurrere non mentiando; cum non significant ordinationem mentis divinæ, sed dæmonis, vel hominis. Quando autem voces formarentur à causa naturali, cui Deus debet concursum ut auctor naturæ; v. g. si esset aliquis locus ita formatus à natura, ut per ingressum aëris, vel solis &c. vel aliter formarentur in eo voces, neque tunc Deus concurrerendo generaliter conferretur loqui: sicut quando concurret cum pſittaco ad formandas voces, quas non didicit, Deus posset per illas loqui, sicut locutus est per voces alinæ Balaam. Atque ita dæmon loquitur per voces hominis obfessi; quia illa specialia motu, & concursus possunt significare ordinationem mentis ejus, qui concurret. Dico; & possunt significare; quia non necessariò significant; nam possunt habere alium finem, ut patet in illo, qui moveret istud instrumentum, de

quo sup. recreationis gratiâ.

Sed nunquid, quia Deus non potest formare voces, significantes falsum, formare, inquam, in quibuscumque circumstantiis, ideo non est omnipotens? Imò, si hoc posset, non foret omnipotens, quia sic posset mentiri; ut autem diximus in præmio hujus Sect. ex S. August. si posset mentiri, non esset omnipotens. Si dixeris: voces illæ sunt aliquod ens reale possibile, Resp. & idèd concursu generali & materialiter ponitur à Deo, sicut actiones nostræ peccaminosæ. Deinde, tota substantia illarum vocum posset poni à solo Deo, si non essent impossibiles ad significandum, vel impossibiles ad aliud significandum, vel si hoc objectum non esset falsum; sed verum; vel si Deus protestetur, se non velle loqui formaliter per illas voces, sed eas solum materialiter velle producere. Quòd autem non possit se solo illas producere, quando determinatè significant Deum loquentem per illas falsū, nullū est inconueniens; sicut non est inconueniens, quòd Deus non possit facere chymaram, & similia, quæ implicent contradictionem. Imò maximum inconueniens esset, ut patet ex ante dictis, si in illis circumstantiis eas posset producere; quia sic posset Deus mentiri, quod repugnat summæ ejus veracitati. Hinc ponitur

CONCLUSIO VII.

Nequit actus fidei supernaturalis esse falsus: sed neque propriè est causa falsi.

Prima pars est certa; nam aliàs Deus posset mentiri. Patet; quia actu fidei supernaturalis credimus aliquid, tanquam à Deo loquente dictum; si ergo illud dictum posset esse falsum, posset Deus nobis significare, se rem aliter concipere, quàm à parte rei concipiat: quid porro aliud est, Deum mentiri? Ratio ergo Conclusionis non est, quia Deus nequeat specialiter concurrere ad aliquem actum falsum, jam enim proximâ Conclusionem contrarium ostensum est; sed quia nō potest specialiter concurrere ad tale actum falsum, quo assentimur alicui propositioni, tanquam à Deo loquente revelatæ; nam sic Deus fuisset locus falsum; locutio autem falsa Dei non potest non esse mendacium, cum illa falsitas apprime nota sit Deo. Sed enim, dicit aliquis: falsò apprehenditur locutio Dei; ergo ipse non mentiretur, sed is, qui nomine Dei falsum loquitur, sive qui proponit falsam revelationem. Resp. qui proponit falsam revelationem, potest non mentiri; quia potest bonâ fide credere, esse veram; alioqui, si malâ fide, mentitur; ergo Deus non mentiretur tali casu, Nego Consequentiam. Censet, quia Deus non mentiretur, si specialiter concurreret ad istud mendacium? Scio, quòd non censet; quippe actio, ad quam Deus specialiter concurret, meritò ipsi imputatur. Infero: ergo falsus iste assensus, sive falsitas assensus in proposito

107.

Si Deus posset formare voces significantes falsum, mentiretur.

Nisi exprimeret, se non velle loqui per eas voces.

108.

Nequit actus fidei supernaturalis esse falsus.

Aliàs Deus falsum fuisset locus.

Et tanquam causa specialis concurreret ad assensum falsum.

Vt pote supernaturalis in substantia ut supponitur.

109.
Potest aliquis falsum, sed invincibiliter putare aliquid revelatum.

Cum hoc nequit Deus concurrere, ut credat supernaturaliter.

Imo tali casu videtur abesse formale motivum fidei.

posito casu merito imputaretur Deo, tamquam causa particulari ipsius; quidam ergo mentiretur affirmando, sive assentiendo huic v.g. propositioni: *Deus non est Trinus*, cum contrarium habeat in mente sua? Etenim, sicut dictum est, assensus ille, quo homo id credit, bona fide existimans, Deum id revelasse, specialiter causatur à Deo, ex hypothesi, quod sit actus supernaturalis fidei, ut tamquam certum suppono. Et idem in Conclus. addidi ly *Supernaturalis*; de illa quippe sola quaeritur; non autem de fide naturali seu acquisita divina, si talis detur, vel humana. Constat siquidem Deum ad hanc generaliter posse, imò debere, tamquam auctorem naturae concurrere, veluti concurrat ad omnes alios assensus falsos, & infinita mendacia hominum.

Audio replicantem: potest aliquis invincibiliter, & prudenter existimare, aliquid esse revelatum, sive dictum à Deo, quod tamen non est revelatum: atqui tali casu ille homo eliciet verum actum fidei supernaturalis, quandoquidem omnia requisita adsint, scilicet objectum formale motivum, quod est auctoritas divina, & revelatio applicans illam auctoritatem. Neque obstat, quod revelatio illa verè non existat; quippe non influit realiter in intellectum, vel ejus actum; sed tantum applicat auctoritatem divinam; quod æquè potest facere, sive à parte rei existat, sive rationabiliter apprehendatur existere; intellectus siquidem non movetur ab objectis, ut à parte rei sunt, sed ut ipsi proponuntur: cum ergo eodem modo ipsi proponatur revelatio vera, & falsa, eodem modo movebitur ab illis ad assentiendum. Resp. 1. hunc diseursum ad summum probare, habitum fidei, si haberet concursum Dei paratum, posse elicere actum supernaturalem fidei falsum; jam autem implicat, Deum præbere talem concursum, ex eo, quod, sicut statim dictum est, ille actus foret mendacium, sive error, quo significaretur Deus aliter rem concipere, quam à parte rei concipiat; qui enim fide divina supernaturali credit, cælum v.g. esse lapideum, etiam credit, Deum id concipere, sive in mente Dei cælum esse lapideum; porro talem errorem Conclus. præced. diximus, Deum non posse se solo producere; & idem consequenter jam dicimus, Deum ad eum non posse specialiter concurrere, Resp. 2. tali casu non adesse objectum formale motivum fidei; ut namque supponitur, à parte rei neque auctoritas Dei est, neque revelatio; sed falsò putantur esse. Sicut ergo actus intellectus non est verus, tamen invincibiliter putetur objectum esse verum, si à parte rei sit falsum; sic indidem non erit verus actus fidei ex eo, quod quis falsò existimet, objectum fidei ibi esse, si à parte rei ibi non sit: & sic dici posset, quod habitus fidei ex natura sua repugnet inclinare in falsum; sed hoc non caret difficultate; hæc Conclusio tantum docet, quod apud omnes certissimum

est, scilicet actum fidei infusæ, seu supernaturalis non posse esse falsum, unde eumque id proveniat, sive ex defectu concursus Dei, sive ex defectu ipsius habitus fidei. Ad veritatem ergo hujus Conclus. sufficit defectus concursus specialis, qui concursus requiritur ad omnem actum supernaturalem, & ratione cuius, si adesset, merito tribueretur Deo falsitas.

Nec obstat; quod Deus concurrat ad actus peccaminosos, & tamen eorum malitia Deo ad peccatum non possit imputari; quia hic concursus est ordinis naturalis, eumque Deus negare non potest, nisi velit non exequi officium auctoris naturæ: at ille alter concursus, quem præberet habitui fidei, ut ferretur in falsum, deberet esse supernaturalis, adeoque donum gratiæ; ac proinde quidquid ex eo sequeretur, omni jure Deo imputaretur. Atque hæc sententia de prima parte Conclus. Transito ad secundam, in qua quaeritur, an actus fidei supernaturalis possit esse causa actus falsi? Causa esse potest in hoc syllogismo: *Vbi solum est una hypostasis, ibi solum est una natura: atqui in Christo una sola fuit hypostasis; ergo in eo fuit una sola natura.* In quo syllogismo una præmissa est fidei, scilicet Minor; altera autem, nimirum major, erronea, & Conclusio similiter est erronea. Non disputo hic, utrum ille actus Conclusionis sit supernaturalis in sua substantia, & elicitus ab habitu fidei infusæ; quia sic deberet esse actus supernaturalis fidei, actus, inquam, erroneus, qui, ut statim diximus, involvit contradictionem, utpote repugnans summæ veritati Dei. Si dixeris: non erit talis actus, quo significetur, Deum habere hujusmodi errorem in mente; Resp. nos non agnoscere alios actus supernaturales fidei præter eos, qui solà auctoritate divina nituntur, ut patet ex ante dictis, ac per hoc necessariò repræsentant suum objectum cum relatione ad mentem Dei. De quo ergo hic controversatur, est, utrum præmissa fidei sit causa partialis verè, & propriè dicta istius assensus naturalis, quo homo erroneè judicat in Christo solum esse unam naturam.

Porro resolutio nostra est, præmissam fidei solum esse conditionem sine qua non, sive temporariam, sive eternam, ad peccatum, sed non causam simpliciter, & propriè dictam, etiam quoad substantiam actus. Ratio est: quia cum duæ causæ concurrunt ad eundem effectum, illa sola dicitur propria ejus causæ, quæ ita ad eum concurrat, ut ex modo concurrendi sit natus; sequi hic effectus: v.g. quando quis jaculando dirigit sagittam directè in scopum, si Petrus eam, securo exceptam deest, at in pectus Joannis, ad latus stantis, est sagittarius concurrat ad occisionem Joannis, eo quod impresserit impetum sagittæ; adeoque possit dici occasio, & conditio, sine qua non fuisset Joannes occisus; simpliciter tamen & propriè non est causa illius occisionis; quia sagitta, prout ab ipso procedebat, non erat nata deferri in pectus Joannis, sed in scopum: quod ergo

ergo deferatur in peccatis Joannis, habet ex actione Petri, & ita solus Petrus est proprie dicta causa illius occisionis. Sic ergo in casu præfati, ex assensu fidei non est natus sequi assensus, cum, ut dictum est, actus fidei sensus falsus; cum, ut dictum est, actus fidei supernaturalis necessario, forte etiam essentialiter, sit verus, & inclinet ad verum; ex vero autem non sequitur nisi verum. Quod igitur in syllogismo posito Conclusio sit falsa, provenit ex modo concurrendi præmissæ falsæ; & ideo hæc sola est propria causa falsitatis istius assensus, imò & substantiæ tã actus, quàm assensus.

Quod addo: quia Aliqui hic distinguunt inter substantiam actus, & substantiam assensus: sed perperam, ut advertit Lugo Disp. 4. num. 107. quia, inquit, substantia actus non potest condistingui à substantia assensus, nisi ut ratio superior ab inferiore, quatenus ratio actus est quid commune ad assensum, & apprehensiones. In hoc autem sensu malè applicatur distinctio illa ad nostrum casum: in quo, si præmissa fidei concurret ad conclusionem falsam, debet quidem concurrere ad illam, ut ad assensum; concurret enim ad illam, ita quàm præmissa ad conclusionem: præmissa autem non concurret solum ad actum utcumque, sed ad assensum Conclusioni movendo, & determinando intellectum, ut assentiatur objecto Conclusionis propter objectum præmissarum. Si ergo Conclusio penderet ab illa præmissa, debet pendere ut Conclusio, & per consequens ut assensus; quia Conclusio ut Conclusio est essentialiter assensus. Ita Cardinalis. Ergo si in casu nostro præmissa fidei non est propria causa substantiæ assensus, neque erit propria causa substantiæ actus; & si est impropria causa substantiæ actus, etiam erit impropria causa substantiæ assensus, ac per consequens falsitatis assensus.

Dicunt Aliqui, fidem esse quidem causam substantiæ actus falsi, non tamen falsitatis; sicut Deus causa est actus, qui est peccatum, non tamen malitiæ ejus, seu peccati, quia ratio peccati convenit illi actui, non quatenus procedit à Deo, sed quatenus procedit à libero hominis arbitrio contra legem, & conscientiam. Ut ut sit de hoc, nos non negamus, quia illa præmissa fidei aliquo modo concurret ad assensum illum falsum; sed solum dicimus, simpliciter seu proprie non esse causam. Neque hoc inconveniens est; nempe, quod aliquo modo præmissa fidei concurret ad assensum naturalem Conclusionis falsæ; veluti non est inconveniens, aut novum, quod aliqua causa ex se bona, & perfecta propter concursum alterius concursus prave, & vitiosæ concurret partialiter ad effectum vitiosum; ut contingit in concursu Dei cum voluntate creaturæ ad actum malum: in potentia etiam progressiva, concurrente ad claudicationem cum crure vitiatum: in potentia generativa, concurrente ad generationem monstrum cum causa alia malè affecta, & in mille aliis exemplis. Quare præmissa fidei non est dicenda simpliciter causa

Conclusionis falsæ; sicut nec Deus dicitur simpliciter causa peccati vel actus mali; nec potentia progressiva causa claudicandi, & sic de aliis; quia nimirum actus fidei verus ex se suadebat verum, & inclinabat ad verum; ex concursu autem præmissæ falsæ illud verum, quod proponebat præmissa fidei, detorquebatur ad suadendum aliud falsum. Ita discurrit Lugo sup. num. 110.

Si dixeris: Deus est causa universalis, & fides in casu nostro est causa particularis. Resp. Eminen. id parum referre; tum, quia etiam præmissa fidei est causa universalis, & indifferens de se ad plures Conclusiones diversas inferendas, prout conjugitur diversis præmissis: ad hanc autem Conclusionem determinatur ab illa præmissa falsa, sibi conjuncta: tum etiam, quia, licet Deus ex se sit causa magis universalis, ejus tamen potentia, prout à Deo specialiter applicata ad concurrendum cum hac voluntate creata ad actum amoris, vel odii, solum est indifferens ad amorem, vel odium; & tamen quia determinatur à voluntate creata ad actum odii præter Dei intentionem, Deus non dicitur causa odii peccaminosi. Majorem autem indifferentiam habet præmissa fidei ad diversas Conclusiones inferendas; quare, cum præter ejus inclinationem determinetur à præmissa falsa ad Conclusionem falsam, non debet ei tribui talis effectus vitiosus. Confirmatur exemplo alicujus testis, qui veraciter testificatur, Petrum occisum ab eo, qui ingressus fuit tali hora ejus cubiculum; si alius testificetur mendaciter, neminem ingressum fuisse, nisi Joannem; ex utroque testimonio inferet iudex, Joannem occidisse Petrum, quod falsum est: tali casu primus testis non est simpliciter causa illius deceptionis, quia verum testificatus est; & ideo non est inconveniens, quod homo etiam Sanctissimus id testificetur; sed solum secundus testis. Aliud exemplum habemus in scientia naturali, quæ, licet sit cognitio etiam essentialiter vera, potest nihilominus cum alia præmissa falsa concurrere ad Conclusionem falsam; neque propterea scientia dicitur errare vel fallere.

Ceterum advertit Emin. sup. num. 112. præmissam fidei in casu nostro posse dici causam cum addito, quatenus scilicet Conclusio terminatur ad objectum materiale & formale fidei; licet enim non ordinetur ad eam prout est de objecto falso; ordinatur tamen ad hoc, ut, quæcumque Conclusio ex illa inferatur, attingat ejus objectum; imò hoc per suam essentiam exigit: sic etiam Deus concedi solet quod sit causa actus mali sub ratione entis, vel sub ratione actus liberi in communi; non verò sub ratione talis actus, exercitii contra legem, & conscientiam; quia non intendit Deus, ut producat talis actus liber, sed materialiter solum ad illum concurrat, determinatus à causa secunda: ergo similiter in casu proposito, præmissa fidei intendit Conclusiones illas sub ejus motivo, licet non intendat Conclusionem falsam, sed

113.
Determinatur præmissa fidei ad errorem inferendum à præmissa erronea.

Cui adscribenda falsitas conclusionis.

114.
Præmissa fidei potest dici causa cum addito Lugo.

*Premissa
fidei non
ordinatur
per se ad
errorem.*

sed ad illam, ut talem concurrat materialiter, & determinata à præmissa falsa. Sed contra, dicit aliquis: hæc Conclusio, ut inferat tale objectum falsum, est Conclusio; ergo exigit per se præmissas; non alias, ergo respicit per se præmissam fidei. Resp. aliud esse, quod Conclusio per se respiciat illas præmissas, & quod illæ per se eam inferant; effectus enim sæpe per se exigit talem causam, quamvis hæc causa per se non exigit talem effectum: sic actus erroris per se exigit esse ab intellectu, cum sit actus vitalis, & intellectio; non tamen propterea intellectus per se exigit errorem, nec ordinatur per se ad illum. Itemque actus malus exigit per se concursum Dei, num idem concursus Dei per se ad illum ordinatur, aut eum exigit in actu primo? Consimiliter, si Deus v.g. revelaret alicui, se eras certissime fore occidendum, & ipse propterea eliceret odium Dei, hoc quidem odium per se exigit illam revelationem, minimè autem revelatio, aut actus fidei subsequens per se exigit illud odium. Sic ergo dicimus, conclusionem illam erroneam per se oriri ex illa præmissa fidei cum alia falsa; ipsam tamen præmissam fidei non ordinari per se ad talem conclusionem, nec illam per se exigere.

115.
*Assensus
erroris
datus non
est superna-
turalis.*

Si inferas: ergo ille assensus falsus erit actus supernaturalis, cum per suam entitatem intrinsecam petat, vel præsupponat aliquod principium supernaturale. Resp. 1. præmissas non influere physicè, & efficienter in assensum conclusionis; sed dumtaxat formaliter, movendo, aut determinando intellectum ad assensum conclusionis; qui proinde per suam entitatem intrinsecam non respicit has præmissas formales supernaturales, sed potuisset esse idemmet actus Conclusionis, tamen utraque præmissa esset naturalis. Resp. 2. etiam dato, quod præmissa sint causæ efficientes, & quod hæc numero conclusio dependeat per suam entitatem intrinsecam ab hac præmissa supernaturali, eò quod intellectio non pendeat à suis principiis per actionem distinctam, sed per seipsam; hoc, inquam, supposito, ad summum inde sequitur, quod talis assensus sit supernaturalis præsuppositivè,

*Nisi præsup-
positivè.*

sicuti cognitio, quæ cognosceret actum meum supernaturalem; quæ tamen naturalis est in sua entitate; cum naturæ humanæ talis cognitio debeat. Sic etiam cognitio, quæ Angelus cognoscit, hominem mortuum resurrexisse, est naturalis, quamvis supponat miraculum; quia in illis circumstantiis Angelo debetur talis cognitio. Veluti ergo naturæ humanæ debetur cognitio actuum suorum, ut possit de illis reddere rationem; ita etiam debetur naturæ intellectuali, ut ex præmissis & cognitionibus, quas habet, qualescumque illæ sint, possit discurre, & inferre conclusiones; alioqui namque nequiret humano modo, scilicet per discursum dirigere suas operationes.

116.
*Positis præ-
missis, &*

Sicut si natura intellectualis, proposito bono, quod clarè videt, esse bonum, non posset illud velle ex defectu concursus; atque idem

nesciret reddere rationem suæ omissionis, cum ex parte objecti nihil illum retardaret: sic positis præmissis, & cogniti bonitate illationis, eo ipso proponitur veritas Conclusionis amplectenda, cui si non posset assentiri, convinceretur de absurditate, & nesciret respondere, cur non concederet id, quod sibi ut verum omnino proponebatur. Et censes, quod nequeat dari actus naturalis voluntatis, qui supponat actum supernaturalem fidei? Ecce tibi odium Dei, de quo sup. quod per se exigit certitudinem illam fidei de occasione crastina, ex qua homo in odium prorumpit. Itaque in casu posito debetur concursus intellectui ad actum erroris. Nunquid sicut visio Dei, posito lumine gloriæ? minimè: hæc enim non debetur intellectui, sed luminari: at ille debetur ipsi homini propter jus, quod habet intrinsecum ad operandum humano modo; & idcirco ille actus non indiget alio principio elevante; sicut nec actus, quo Angelus cognoscit, hominem hunc resurrexisse, licet etiam hæc cognitio sit supernaturalis præsuppositivè, ut sup. diximus. Hæc summam ex Lugone sup. & nn. seqq. Maneat itaque vera nostra Conclusio, quæ ait, actum fidei non posse esse falsum, sed neque fore propriam causam, sive propriè & simpliciter causam falsi. Sed nunquid hæc bene inferitur: ergo fidei habituali ab intrinseco repugnat elicere errorem? Audi quod sequitur:

CONCLUSIO VIII.

Fidei habituali ab intrinseco repugnat elicere errorem.

Ratio dubitandi est, quod possit aliquis invincibiliter & prudenter existimare, aliquid esse revelatum, sive dictum à Deo, quod tamen non est revelatum, quidni ergo tali casu fides habitualis possit ex natura sua elicere errorem, cum omnia requisita adfint, scilicet objectum formale motivum, quod est auctoritas divina, & revelatio applicans illam auctoritatem? Interim opposita sententia est communis: quam Aliqui probant; quia objectum fidei sive habitualis, sive actualis est auctoritas divina, applicata per veram revelationem; jam autem in casu posito non est vera revelatio; sed falsa, existimata invincibiliter vera. Ergo, tamen si habitus supernaturalis fidei haberet concursum Dei paratum, non eliceret actum supernaturalem fidei defectu objecti formalis motivi. Sed enim, dicit aliquis; petitur principium, nam hoc queritur, an habitus fidei ex natura sua respiciat solum objectum verum, & non etiam falsum, existimatum sive apparens verum: id ergo non suppositum oportuit, sed probatum. Imò oppositum videtur colligi ex eo, quod divina revelatio non influat realiter in intellectum; ergo sive à parte rei sit posita, sive non, modò ut verè facta